

Täysistunto

Tiistai 19.11.2024 klo 14.00—21.57

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 188/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.06 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esitykset Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen lakkauttamisesta itsenäisenä virastona ja ARAn lakisääteisten tehtävien siirtämisestä osaksi ympäristöministeriötä. Ympäristöministeriöön perustettaisiin Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus, joka ottaisi ARAn tehtävät vastattavakseen. Siirron tavoitteena on hallinnon toiminnan tehostaminen keskittämällä asuntopolitiikkaa koskevat eri tehtävät ministeriöön. Uudistuksella pyritään toiminnan tehostamiseen muun muassa ympäristöministeriön ja Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen yhteisillä hallinto- ja tukipalveluilla.

Eduskunnalle on siis annettu kaksi lakiesitystä: ensimmäinen hallituksen esitys asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta annetun lain kumoamisesta annettiin eduskunnalle ensi vuoden talousarvioesityksen yhteydessä, ja koska uuteen keskukseseen liittyen havaittiin tarvetta lisäsääntelylle, annettiin eduskunnalle nyt käsiteltävänä oleva esitys laiksi valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselta.

Ehdotetussa laissa asuntorakentamisen keskukselta säädettäisiin keskuksen tehtävistä, keskuksen johtajasta ja ratkaisuvallasta. Tehtävät vastaisivat pitkälti ARAlle tällä hetkellä kuuluvia tehtäviä. Säännöksillä pyritään varmistamaan keskuksen viranomaisaseman ja päätöksenteon riippumattomuus ympäristöministeriön muusta päätöksenteosta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lainsäädännössä olevat viittaukset ARAn muutettaviksi viittamaan uuteen keskukseseen.

Tavoitteena on siis sulauttaa ARA osaksi ministeriötä 1. maaliskuuta 2025 alkaen. Tällöin ministeriössä aloittaisi uusi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus. Tehtävien siirtoa ministeriöön alettiin valmistelemaan, kun talouspoliittinen ministerivaliokunta teki päätöksen ARAn lakkauttamisesta erillisenä virastona kesäkuussa 2024.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

ARAN pääasiallisiin tehtäviin kuuluu valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyvien tukien myöntäminen ja tukea saaneiden yhteisöjen ja asuntojen valvonta. Lisäksi ARA vastaa muun muassa rakennusten energiatodistusrekisteristä ja energiatodistusten valvonnasta. ARAn tehtävien on tarkoitus jatkaa keskeytyksettä tehtävien ja henkilöstön siirrosta huolimatta.

Kyseessä on ennen kaikkea siis hallinnollinen siirto, jolla ei ole tarkoitus vaikuttaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanon sisältöihin. ARAn tehtävien siirtyessä uudelle keskukselle siirtyy myös ARAn henkilöstö. Siirto koskee koko ARAn henkilöstöä, ja he siirtyvät virkamieslain mukaisesti. Koska ARA on tarkoitus lakkauttaa ja henkilöstö siirtää osaksi ministeriötä, on asiasta käytävä yhteistoimintaneuvottelut yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain mukaisesti. Neuvottelut on aloitettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.09 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuten tuosta esittelystä kuulin, niin tässä on kysymys kokonaisuudesta, jossa tämä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus siirretään osaksi ympäristöministeriötä, ja sen lisäksi, muuten, jatkossa myös koko Valtion asuntorahasto tullaan sulauttamaan valtion budjettiin vuoden 2026 alusta. Tämä virasto siirretään kiireellä, ja asiantuntijat ovat kovasti tästä kiireestä kantaneet huolta. Toivoisin, että tässä pystyttäisiin nyt tämä siirtymä jollain tavalla inhimillisesti hoitamaan. Ajattelen myös henkilöstöä: heidän kannaltaan kaiken täytyy tapahtua asiallisesti.

Puhemies! Me sosiaalidemokraatteina vastustetaan tätä hallituksen kehityssuuntaa. Esimerkiksi asuntorahaston alasajo on suuri virhe. Tässähän suurta huolta on esitetty siitä, että tämän muutoksen myötä tullaan menettämään tällainen pitkäjänteinen työkalu, jonka avulla on voitu rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja ja peruskorjata niitä. Samalla tavalla tullaan ennen pitkää tässä Valtion asuntorahaston alasajossa menettämään oiva suhdanneväline, jolla on voitu reagoida rakennusalan matalasuhdanteisiin tukemalla silloin erityisesti valtion tukemaa asuntotuotantoa. Ja tämä on suuri virhe, sillä me näemme rakennusalan kriisin parhaillaan, ja kuka luulee, että koskaan tulevaisuudessa niitä ei enää tulisi? Sitten olemme kuitenkin välineettömiä. Tähän hallituksen logiikkaanhan kuuluu myös se, että tässä saman tien tyhjennetään tätä Valtion asuntorahastoa eli tällä kaudella tullaan siirtämään 800 miljoonaa sieltä rahastosta pois ihan muihin kuin asumisen tarkoituksiin. Emme tätä kehitystä ollenkaan hyväksy.

Täytyy todeta, puhemies, tähän loppuun, että tuntuu siltä, että me olemme nyt kyllä lähestulkoon kaikesta eri mieltä kuin hallitus parhaillaan omassa asuntopolitiikassaan. Tässä on tapahtumassa valtava muutos: kaikki pitkäjänteinen kehittäminen on pistetty nyt päälle, tällä kaudella tullaan pistämään. Erityinen huoli täällä on aikaisemminkin esitetty muun muassa erityisryhmien asuntorakentamisen alasajosta, siis suoranaista tuhoa. Ikäihmisten asuminen, opiskelija-asuminen: jatkossa valtio ei anna sinne enää tukea. Korjausrakentaminen vedetään alas. Aso-tuotanto lakkautetaan kokonaan, mistä moni asiantuntija on kantanut huolta. MAL-sopimuksissa ei enää aseteta valtion toimesta kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteita. Lähiöohjelmat on lakkautettu. A-Kruunukin myydään.

Aikamoinen kokonaisuus ja paljon sellaisia elementtejä, puhemies, missä sitten myös tämä asumisen segregatio tulee väistämättä lisääntymään. Eli tässä halusin nyt yleisesti todeta, että paitsi tätä esitystä niin koko tätä suuntaa vastustamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Viitanen kyllä vähän niin kuin tyhjensi pajatson asuntopolitiikan osalta. Kyllähän nyt on isossa kuvassa niin, että Orpon hallitus käytännössä ajaa valtion julkisesti harjoittaman asuntopolitiikan alas tässä maassa, lopettaa useat ja oikeastaan keskeisimmät niistä asuntopolitiikan välineistä ja rakenteista, joilla tässä maassa menestyksellä toisen maailmansodan jälkeen aloitettu asuntopolitiikka on rakennettu ja eri vuosikymmenten olosuhteisiin sitten sitä aina ajanmukaisesti ja kehitetty, mihinkä nytkin olisi ollut tarve ja tilaisuus — asuntomarkkinoilla ongelmat eivät ole suinkaan vähentyneet.

No nyt ensinnäkin tämä valtiovarainministeriön pitkäaikainen haave eli se, että Valtion asuntorahasto imaistaan sinne valtion budjetin osaksi, sehän on tämän rahaston loppu. Nyt olisi päinvastoin pitänyt harkita tässä suhdannetilanteessa jonkinlaisesta välinettä, kuten esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella finanssikriisin jälkeen tehtiin, jolla saatiin asuntorakentamista voimakkaasti liikkeelle.

Hallitusohjelmassa on myöskin tämä omistusasumisen lisääminen eräänlaisena tavoitteena. Mielestäni tätä Valtion asuntorahastoa olisi voitu hyödyntää myöskin omistusasumisen mahdollistamiseen esimerkiksi niille nuorille perheille, joilla ei ole varakkaita vanhempia tai vanhempia läheisiä, joilla on mahdollisuus antaa kiinnitettävää omaisuutta pantiksi sitten sen asuntorahoituksen saamiseen. Nykyään varsinkin täällä pääkaupunkiseudulla ja kasvukeskuksissa moni nuori perhe, ihan työssäkäyväkin perhe, ei pysty hankkimaan omistusasuntoa johtuen tästä pankkien sinänsä ihan oikeasta vakuusvaatimuksesta.

No tätä asp-järjestelmää kehitetään, ja siitä kiitos, mutta se ei yksin ole mielestäni tähän ollenkaan riittävä ratkaisu.

Nyt sitten tätä asumisoikeusjärjestelmääkin tässä nyt sitten ajetaan kovaa vauhtia alas, enkä nyt oikein sitäkään pysty kannattamaan ajatellen sitä, että se on eräänlainen porras myöskin sitten kohti sitä omistusasumista tai vakaampia asumisolosuhteita verrattuna sitten siihen vuokra-asumiseen.

Summa summarum: Kyllä tässä hallituksen asuntopolitiikassa — vaikka siinä varmaan jonkinlainen ideologinen markkinaorientoitunut ajatus onkin taustalla — valitettavasti käy niin, että tämä markkinoiden näkymätön käsi ei kyllä kaikkien erityisryhmien eikä kaikkien kansalaisten asumisen haasteita hoida, ei etenkään niiden väestötappioalueiden, joita pinta-alaltaan valtaosa Suomesta on, joissa asuntojen arvo laskee ja jonneka ei synny korjausrakentamista eikä uudisrakentamista ollenkaan.

Eli kyllä tässäkin esityksessä olisin toiminut toisella tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.15 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tuon tunnin mittaisen Ukraina-keskustelun jälkeen tuntuvat toisaalta hieman triviaaleilta monet asiat täällä, mutta nämä ovat meille nyt tärkeitä.

Valtion asuntotuotantotukijärjestelmän alasajo ja asuntorakentamisen keskus ARAn lakkauttaminen sekä viraston tehtävien siirtäminen ympäristöministeriöön perustettavaan uuteen keskukseseen voidaan nähdä historiallisen merkittävänä, voisi jopa sanoa poliittisena operaationa. Tämä operaatio muuttaa asuntopolitiikan suuntaa ja vaikuttaa suureen jouk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

koon alan toimijoita sekä tavallisia kansalaisia. Jatkossa asuntopoliittikka on aiempaa enemmän puoluepoliittisen ohjauksen piirissä.

Koko suurta muutosta tarkasteltaessa huomiota kiinnittävät muun muassa seuraavat seikat:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn tehtävät siirretään ympäristöministeriöön, ja ARAn tehtävien toteuttaminen erillisenä virastona lakkautetaan, kuten tässä on tullut selvästi esille. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätöstä perusteltiin valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanolla, eli kyseessä on siis säästölaki. Hallituksen arviot mahdollisesti saavutettavista säästöistä ovat jääneet epäselviksi. Muun muassa tänään ympäristövaliokunnan kuulemisessa todettiin, että ehkä vuonna 2026 niitä voidaan arvioida. Kuluja kuitenkin syntyy joka tapauksessa tällöisestä muutoksesta.

Miten ARAn keskeinen rooli MAL-neuvottelussa, mikä sekin mainittiin täällä, asumisen kehittämisessä, rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanossa sekä asuntokannan esteettömyyden edistämässä aiotaan hoitaa jatkossa? Näihinkin tarvitaan vastauksia.

Edelleen jää auki, millä tavoin tukien myöntäminen ja niiden käytön valvonta tapahtuvat lain vaatimalla tavalla ja miten ne pysyvät erotettuina säädösvalmistelusta ja ministeriön päätöksenteosta. Tähän myös oikeusministeriö otti lausunnossaan poikkeuksellisenkin vahvasti kantaa.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on hyväksynyt kansallisen tuen ARA-järjestelmän niin sanotun sosiaalisen ulottuvuuden ansiosta. Järjestelmä on toiminut lakien ja tarkoituksensa mukaisesti. ARA-järjestelmä on ollut tärkeä väline kuntien harjoittamalle asunto-, elinkeino-, työvoima- ja perhepolitiikalle. Voidaan perustellusti kysyä, voivatko vapaat asuntomarkkinat korvata hallituksen suunnittelemat ARA-tuotannon heikennykset siten, että myös jatkossa pienituloisille ja vähävaraisille yksin asuville sekä perheille kuin myös opiskelijoille on tarjolla kohtuuhintaista asumista. [Pia Lohikoski: Eivät voi!] Hallituksella on tässä, kuten monessa muussakin kansalaisten kannalta merkittävässä asiassa, vahva usko markkinoiden kykyyn hoitaa yhteiskunnalle kuuluvia tehtäviä.

Vapaat asuntomarkkinat toimivat kuitenkin puhtaasti markkinatalouden ehdoin eli ottavat rahan sieltä mistä se on, voisiko sanoa, helpoiten saatavissa. Tällöin erityisryhmät eivät tule olemaan vapaiden asuntomarkkinoiden keskiössä. Vastaisuudessa pienituloisille ja vähävaraisille yksin asuville ja perheille sekä opiskelijoille on vähemmän heidän tulotasolleen sopivia koteja. Kysehän on siis kodeista, ei vain seinistä ja latioista ja katoista.

Vuokrien ulosotot ovat jo lisääntyneet hälyttävästi, eikä hallituksella ole selvää suunnitelmaa siitä, missä vähävaraiset suomalaiset voisivat käytännössä asua. Myös häätöjen määrä on noussut merkittävästi sosiaaliturvan leikkausten myötä.

Arvoisa puhemies! Varsinkin suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa niiden omat yhteisöt ovat tuottaneet sekä yhteisöllistä asumista että ympärivuorokautista palveluasumista varten rakennukset sekä asuinrakennuksia erityisryhmille. Hyvinvointialueet vuokraavat näitä rakennuksia luottaen säädeltyjen kohtuuhintaisten vuokrien jatkuvuuteen. Nyt hallitus on leikannut investointiavustuksia ja aikoo supistaa uudis- ja korjausrakentamisen tukirahoitusta. Tässä kohtaa voidaan kysyä, miten tämä toimii tulevaisuudessa, kun tukirahoitusta leikataan ja erityisryhmien ja erityisesti ikääntyneiden asumispalveluja tarvitsevien määrä kasvaa koko ajan.

On selvää, että matalarahoitteista vuokra-asumista tarvitaan niin kasvukeskuksissa kuin väestöltään hupenevilla alueilla. Hallituksen keskittävät päätökset kiihdyttävät muuttoli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

kettä, mutta kokonaisturvallisuuden kannalta on oleellista, että muissakin kuin kasvukeskuksissa on erilaisia asumismuotoja tarjolla. Osaltaan myös ARAn lakkauttaminen keskitää tehtäviä käytännössä Helsinkiin ja Lahteen. Ympäristöministeriön työssäkäyntialueella asuu vain pieni osa nykyisistä ARAn työntekijöistä.

Arvoisa puhemies! Erityisesti ikääntyneiden asumisen järjestäminen on kriisiytymässä nopeaa vauhtia, kun hyvinvointialueet eivät hallituksen leikkausten takia pysty osoittamaan paikkoja palveluasuntoihin. Tämän seurauksena moni vanhus asuu yksin olosuhteissa, joissa hän ei millään tavoin enää pärjää, ja samaan aikaan palveluntarjoajilla olisi vapaita paikkoja palveluasumisessa. On toivottavaa, että hallitus esittää jatkossa enemmän ratkaisuja näihin ongelmiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.21 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Asumisen hinta on oikeudenmukaisuuskysymys. Asumisen kohtuuhintaisuus on tärkeää paitsi yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja segregaaation torjumisen, myös esimerkiksi hoiva- ja palvelualojen työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Samalla ilmastokriisin ja luontokadon torjunta asettavat raamit kestäväälle rakentamiselle. Kaupungistumisen jatkuessa asumisen hinta on nousemassa yhä keskeisemmäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi niin Suomessa kuin muuallakin. Asumisen hinta oli monissa muissa EU-maissa yksi eurovaalien kärkiteemoista, ja nyt europarlamentissa kuulemma pohditaan, miten asiaan tartuttaisiin, ja sieltä katsotaan Suomeen, joka on ollut yksi asunnottomuuden vähentämisen ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon edelläkävijä, mutta ei enää jatkossa.

ARAn lakkauttaminen on tältä hallitukselta vähemmän mediahuomiota kerännyt mutta järkyttävä ja kauaskantoinen toimi. ARAn tehtävien siirto ympäristöministeriölle on valmisteltu kiireellä ja puutteellisin tiedoin. Päätökselle ei ole esitetty riittäviä perusteluja, ja se herättää kysymyksiä prosessin läpinäkyvyydestä ja todellisista syistä. ARAn lakkauttamisen ja tehtävien siirron suunniteltu aikaraja on muuttunut ensi vuoden alusta maaliskuulle, mutta tämä jatkoaika ei ole todennäköisesti laisinkaan riittävä. Aikataulu on yhä liian nopea ja heikosti valmisteltu. Onkin syytä ihmetellä, miksi tämä uudistus pyritään viemään läpi näin nopeasti.

Arvoisa puhemies! Kiirehtiminen voi johtaa huonoihin ratkaisuihin ja entistä suurempiin haasteisiin asuntotuotannossa. Esitysluonnoksessa todetaan, että Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen tavoitteena on tehostaa ympäristöhallinnon tehokkuutta. Kuitenkaan hallituksen esityksessä näitä tehokkuusvaikutuksia ei ole esitetty eikä tavoitteita määritetty. ARAn tehtävien siirto uudelle Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselle tulisiikin myöhentää odottamaan valtiosihteeri Mika Nykäsen johtaman työryhmän työn valmistumista.

Miksi uudistus halutaan viedä läpi selvästi liian kiireellisessä aikataulussa, vaikka Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen valmistelun ongelmat on tiedetty, tiedostettu ja lausunnoissa nostettu esiin? Tämä päätös näyttää itse asiassa valtion tukeman asuntotuotannon ja sen tarvitsemien viranomaistoimintojen tahalliselta alasajolta. Perusteluissa arvioidaan, että viraston lakkauttamisen ja tehtävien siirtämisen kustannukset ovat yli miljoona euroa, joten miksi tällaisia kustannuksia aiheuttavia, haitallisia hallinnollisia muutoksia toteutetaan tilanteessa, jossa hallitus samanaikaisesti etsii säästöjä muista valtion menoista? Saavutettavista todellisista säästöistä tai tehokkuusvaikutuksista ei ole esitetty

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

lakiesityksessä laskelmia. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskusta koskevan lakiesityksen perusteluissa myös todetaan siirron aikataulun haittavaikutukset. Todetaan myöskin se, että tämä saattaa vaarantaa rakennusalan elvytystä. Tässä on kyse itse asiassa arveluttavasta ennakkotapauksesta, jossa keskusvirasto imaistaan osaksi ministeriötä tarkemmin suunnittelematta.

Arvoisa puhemies! Asumisen kallistumisessa kasvavilla kaupunkiseuduilla on ongelmia, joiden torjumiseen ei ole ehkä löydetty riittäviä keinoja. Varmaa on kuitenkin se, että ARAn ja Valtion asuntorahaston lakkauttaminen ei ainakaan näitä ongelmia ratkaise. Päinvastoin tämä vähentää asuntopoliittisia keinoja, joilla asumisen kohtuuhintaisuutta voitaisiin yrittää ratkoa.

Olen syvästi järkyttynyt tästä tavasta, jolla hallitus ajaa nyt kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa alas ja vie kaikki asuntopoliittiset työkalut myös tulevilta hallituksilta. On lakkautettu asumisoikeustuotanto, on vähennetty rahaa erityisryhmien asumisen tukemiselta, esimerkiksi opiskelija-asumisesta. Tämä on erittäin surullista ja lyhytnäköistä. Entä miten käy korjausrakentamisen tulevaisuuden? Hallituksen toimet johtavat asumisen jatkuvaan kallistumiseen ja yhteiskunnan eriarvoistumiseen. Markkinat eivät näitä asioita hoida, markkinoita ei kiinnosta. Miksi hallitus ei ole kauaskatseisempi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tosiaan päättänyt lakkauttaa ARAn eli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ja sijoittaa sen toiminnot hallinnollisesti ympäristöministeriön yhteyteen. Tällä nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä säädetään uudesta Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta, jonka tarkoitus on ottaa vastuulleen ARAn lakisääteiset tehtävät ensi maaliskuun alusta lähtien.

ARAn lakkauttaminen ja siirto tehdään todella nopealla aikataululla. Useissa lausunnoissa on esitetty kritiikkiä siitä, tehdäänkö uudistusta tarpeeksi huolellisesti. Esimerkiksi Kuntaliitto toteaa lausunnossaan: ”Nopea aikataulu on herättänyt kunnissa ja kuntayhtiöissä huolta siitä, hidastuuko korkotukilainojen myöntäminen ensi vuonna.” Kuntaliiton mukaan ”on harmillista, että uudistus, jonka tulisi parantaa palvelutasoa, ei herätä toiveita paremmasta palvelutasosta vaan päinvastoin huolen entistä huonommasta”. ”Kuntaliitto katsoo, että uudistuksella tulisi luoda joustava ja luotettava toimintatapa ja näin viedä korkotukilainan myöntämistä hallintolähtöisestä asiakaslähtöiseksi. Tätä tavoitetta ei pidä vesittää aikataulusyistä.”

Arvoisa puhemies! Päätös lakkauttaa ARA nopealla aikataululla herättää huolta erityisesti asumisen kehittämisen, asunnottomuustyön ja erityisryhmien asumisen tulevaisuudesta. ARAn sulautuessa ympäristöministeriöön on varmistettava, että asumista ja erityisryhmien asumisen erityistarpeisiin vastaamista kehitetään jatkossakin vähintään yhtä määrätietoisesti kuin ARAssa on tehty. Toistaiseksi hallituksen toiminta ei vakuuta. Leikkaukset ARAn investointiavustuksista ovat suorastaan vastuuttomia tilanteessa, jossa rakennussektorilla menee varsin heikosti. On vaikea ymmärtää logiikkaa, jolla hallitus samaan aikaan heikentää opiskelijoiden asumistukea ja vaikeuttaa uusien opiskelija-asuntojen rahoittamista tilanteessa, jossa opiskelija-asunnoista on huutava pula. Ratkaisuksi ei kelpaa kehoitus siirtyä halvempiin asuntoihin, jos niitä ei ole. Kannan huolta myös niistä vanhuksista, jotka eivät enää pärjää kotona ilman tukitoimia mutta joille ei riitä paikkaa hoivapalveluiden piirissä. Erityisryhmien asumisen investointiavustuksista leikkaaminen tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

lee käytännössä tarkoittamaan, että entistä useampi vanhus tarvitsee tulevana vuosina ympärivuorokautista palveluasumista, kun omaan kotiin ei pysty tarvittavia korjauksia tekemään. Onnetonta on myös leikata energiatehokkuusinwestointien tuista, joiden avulla kansalaiset ja taloyhtiöt ovat voineet vähentää omia päästöjään ja näin osallistua Suomen ilmastotavoitteen saavuttamiseen.

Arvoisa puhemies! ARAn toimintojen jatkuvuuden turvaamisessa on kyse myös siitä, onko meillä jatkossakin kasvavilla kaupunkiseuduilla tarjolla koteja myös pienituloisille työssäkäyville ja heille, jotka tarvitsevat asumiseen tukea. Tämä näkyy muun muassa siinä, että MAL-sopimuksissa ei ole asuntopolitiikkaan tai kohtuuhintaiseen valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyviä tavoitteita enää lainkaan. ARA-leikkausten myötä tuettuja asuntoja ei välttämättä pystytäkään rakentamaan yhtä paljon kuin aiemmin. Tämä kohdistuu nuoriin, asunnottomuutta kokeneisiin ja muihin erityisryhmiin.

Suomessa on onnistuttu vähentämään asunnottomuutta, ja meidän asunto ensin -mallitamme ollaan kiinnostuneita myös maailmalla. Meilläkin riittää kuitenkin vielä tehtävää, jotta asunnottomuus saadaan kokonaan poistettua. Hallitus kulkee tässäkin väärään suuntaan, kun se on leikannut myös asumisneuvonnasta, joka on todettu hyväksi keinoksi vähentää häättöjä ja asunnottomuutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen asuntopolitiikka toden totta vihreitä ja itseänikin huolettaa, ja todella toivon, että muistetaan se, että asuminen, kohtuuhintainen asuminen, on ihmisten perusoikeus. Ja on todella tärkeätä, että me pystytään myös kasvavilla kaupunkiseuduilla turvaamaan asumisen mahdollisuudet kaikille, niin että arki sujuu ja on sillä tavalla helppoa. Eli ei ratkaisu voi olla se, että sanotaan vaan ihmisille, että muuttakaa kauemmas halvempiin asuntoihin. Silloin sitten perheiden arki ja systeemit helposti menevät sekaisin. Tämän vetoomuksen vielä osoitan hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.31 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! On hyvä jatkaa kollegojen puheenvuorojen jälkeen tästä aiheesta.

Ylipäättään on niin, että Suomessa asuminen haukkaa yli kolmanneksen monien ihmisten käytettävissä olevista tuloista. Siksi tässä salissa aivan jokaisen päättäjän, miksei myös hyvinvointialueilla ja kunnissa, tavoitteena pitäisi olla kohtuuhintaisen asumisen edistäminen, mutta kuten täällä on todettu, valitettavasti näyttää siltä, ettei hallituksen asuntopolitiikka millään tavalla toteuta tätä periaatetta. Apposen avoimeksi on jäänyt ylipäättään se, mitä sekä tämä nyt lähetekeskustelussa oleva, uutta keskusta koskeva esitys että aiemmin syyskuussa annettu ARAn lakkautusesitys oikeastaan palvelevat. Nämä eivät tuo säästöjä, ne eivät lisää itsessään tehokkuutta, eivätkä ne oikeastaan kehitäkään mitään. Miksi ihmeessä näin suuri muutos halutaan silti ajaa eteenpäin tällaisella kiireellä ja näin ohuilla perusteilla?

ARA kävi juuri vastikään yt-neuvottelut, se sopeutti toimintaansa ja vähensi henkilöstöä muistaakseni 16 viran verran. Nyt virasto on laitettu uudelleen mankeliin ja yt-neuvotteluihin. Voi vain kuvitella, miltä tuntuu työskennellä sellaisessa organisaatiossa, jossa vuoden sisällä käydään esimerkiksi pahimmillaan kolmet yt-neuvottelut vain ja ainoastaan siksi, että poliittinen peli niin määrää. ARA on jo useamman vuosikymmenen ajan hoitanut lakisääteisiä toimeenpanotehtäviään eli pääosin tuottanut erilaisia palveluja kansalaisille ja yrityksille sekä toteuttanut viranomaisvalvontaa. Kaikilla näillä ARAn lakisäätei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

sillä tehtävillä on osaltaan varmistettu, että valtion tuet asumiseen ja asuntotuotantoon jakautuvat oikeudenmukaisesti ja oikein.

Muun muassa laillisuusvalvojat ja oikeusministeriö ovat nimenomaan näihin asioihin ottaneet kantaa lausunnoissaan ja nostaneet esiin, että tällaisten tehtävien siirtäminen, sijoittaminen siis osaksi ympäristöministeriötä, kuten hallinnollisesti nyt esitetään, on varsin poikkeava ratkaisu, ja juuri siksi vähintä, mitä tällaisessa tilanteessa pitäisi tehdä, on se, että tämä ratkaisu perustellaan laajasti ja selkeästi, eikä tämä esitys nyt valitettavasti tee mielestäni kumpakaan näistä. Toistaiseksi olen nähnyt ja kuullut vain ylätasen jargonia sujuvista prosesseista ja tehostamisesta, mutta kuten täällä on hyvin tänään käyty läpi, oikeastaan hallituksen esityksissä 136 tai 188 ei kummassakaan osoiteta, millä konkreettisilla asioilla näihin tullaan pääsemään, ja silti erityisesti se 136 on annettu budjettilakina, vaikkei sillä ole siis minkäänlaista säästövaikutusta seuraavalle vuodelle.

Se, mitä tässä kuitenkin uhkaa tapahtua, on se, että on riskejä siitä, että tukien hakemisessa ja käsittelyssä on katkoksia, eikä niissä ole kyse hallinnosta, vaikka tämä kuulostaa-kin varsin tylsältä, vaan ennen muuta nämä tarkoittavat myös viivästyksiä rakentamisessa, asunnoissa, ne tarkoittavat viivästyksiä rakennusalan elvyttämisessä. Tällä kaikella siis on myös vaihtoehtoinen hintansa — puhumattakaan siitä hinnasta, jonka edustaja Kallio täällä nosti myös esiin, joka maksetaan, jos itsenäisen viraston lakkautus johtaa siihen, että poliittinen ohjaus lisääntyy. Tämä on niin ikään kysymys, joka laajalti tunnistettiin lausunto-kiirroksella tulleissa palautteissa, joihin ministeri on kyllä jonkin verran vastannut, mutta se ei itsessään vielä ole tehnyt näitä duubioita ollenkaan tyhjäksi. Toivon todella, että valiokuntakäsittelyssä näihin kysymyksiin kiinnitetään varsin paljon huomiota.

Puhemies! Aivan lopuksi en voi olla huomauttamatta, että tässä ARAn lakkauttamisessa ja uuden keskuksen perustamisessa ei missään nimessä ole kuitenkaan kyse vain yksittäisestä virastosta ja sen operoinnista vaan laajemmin siitä, minkälaista asuntopolitiikkaa Suomessa ylipäätään halutaan tehdä. Hallitus ei ole tarjonnut tähän minkäänlaista varteenotettavaa kuvaa, sillä ei tunnu olevan minkäänlaista kokonaissuunnitelmaa siitä, mitä oikeastaan Suomessa edes tavoitellaan, mikä on suomalaisten asumisen tulevaisuuden visio, millä turvataan kohtuuhintainen asuminen vai onko se tulevaisuudessa edes suomalaisen politiikan tavoitteena. Kaikesta tästä kannan henkilökohtaisesti, ja myös puolueeni, kovin paljon huolta ja toivon, että täällä salissa olisi myös hallituspuolueiden edustajia tätä keskustelua kuuntelemassa. [Pauli Aalto-Setälä nostaa kätensä] — Te siellä viitteloitte. Tiedän, että tulitte vastikään paikalle. Tätä keskustelua on käyty täällä jo jonkin aikaa. — Ministeri onneksi on täällä, ja tiedän, että varmasti myös näihin huoliin osaltaan tulee tässä vielä vastaamaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tälle keskustelulle tässä yhteydessä varattu aika on käytetty. Annan vielä vastauspuheenvuoron ministeri Mykkäselle, ja mikäli puhujalisalle jää käyttämättä jääneitä puheenvuoroja, niin keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan muussa yhteydessä. — Ministeri Mykkänen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta myöskin edustajille lähetekeskusteluna. Muutamisiin asioihin kiinnitän huomiota.

Ehkä ennen kaikkea erityisesti edustaja Viitanen kiinnitti huomiota Valtion asuntorahaston, VARin, fuusioimiseen valtion budjettiin, [Pia Lohikosken välihuuto] joka hallituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

sella tosiaan erillisellä esityksellä on tapahtumassa. Tämän osalta haluaisin erityisesti todeta — tämä oli myöskin edustaja Honkosen puheenvuorossa — että tämä VARin kuoleutuminen seuraavan 5—10 vuoden aikana tapahtuisi joka tapauksessa, koska siis vuodesta 2007 lähtien me emme ole enää myöntäneet tästä Valtion asuntorahaston taseesta näitä ARA-lainoja vaan ne on myönnetty kaupallisista pankeista, joihin valtio vain myöntää sitten takauksen ja sitoutuu maksamaan korkotukea. Ja kun näin on, niin niistä vanhojen ARA-lainojen lyhennyksistä käytännössä sitten on aikaisemmin syntynyt se VARin tulovirta. Ja kun nämä vanhat lainat on lyhennetty takaisin, niin silloin siellä Valtion asuntorahastossa ei enää sinänsä ole sellaista tasetta, jolla voitaisiin jatkaa toimintaa niin kuin sitä on aiempina vuosikymmeninä tehty tai niin kuin sitä nyt vielä tähän asti on tehty, eli VARin oman rahaston taseen kautta, jolloin tämä tavallaan tapahtuisi joka tapauksessa. Ja sitten on tietysti erillinen asia, onko yleensäkin luontevaa, että käsitellään kehyksen ulkopuolisina menoina tilannetta, jossa sekä maksetaan jatkuvaluontoisesti avustuksia että sitten myönnetään jatkuvaluontoisesti takauksia valtion omaisuudesta mutta niin, että se ei ole kehyksen piirissä. Nythän se sitten kehyksen piiriin tulee. Mutta tämä on näin, että sitä ei voisi oikeastaan muuksi muuttaa.

ARA-lainamuotojen reformeja tehdään todella valtiosihteeri Nykäsen työryhmässä. Ja sinänsä, kun puhutaan siitä, mitä valtion tulee korkotukea tai taata asuntorakentamisen mahdollistamiseksi, se on sitten myöhemmän keskustelun paikka. Sinänsä esimerkiksi tänä vuonna valtion tukeman asuntotuotannon osuus yleensä, miljardeissakin laskettuna, on kaksinkertainen toissa vuoteen nähden. Kerrostaloasunnoissa osuus lähentelee 80:tä prosenttia tämän vuoden aloituksissa. Tämä on jatkossakin kaiken sen perusteella, mitä suunnitelmissa on, mahdollista, eli sinänsä suhdanteita tasataan korkotukilainatuotantoa hyödyntämällä. Ja olen sinänsä samaa mieltä monen kanssa siitä, että meillä on tarvetta myös valtion tukemalle korkotuetulle asuntotuotannolle Suomessa. Täytyy vaan olla tarkka siinä, mitkä ovat ne tehokkaimmat välineet, mitkä ovat ne paikat, miten se tehdään ja miten ei synnytetä liian suuria keskittymiä tässä suhteessa.

Vuokralta omistukseen -mallejakin, joita erityisesti edustaja Honkonen täällä peräänkuulutti, mietitään tässä eräiden kaupunkien kanssa yhteistyössä: mitä valtion tukijärjestelmän elementtejä tarvitaan siihen, että voitaisiin tarjota tällaisia ikään kuin vuokra-asumisen kautta omistustalustamiseksi mahdollistavia malleja. Asumisoikeusasuntojärjestelmä aso on ollut varmasti tarkoitukseltaan hyvä, mutta sen aiheuttama riskinjako on jatkessaan vaarantava myös siinä asuville, ja tämän takia tämä aso-järjestelmä nykymuodossaan on lakkautumassa.

Ja mitä tulee sitten itse tähän virastouudistukseen, niin kuten todettu, tämä on sinänsä aika tekninen hallinnollinen kysymys, ei varmasti tärkeimpiä näistä ARAan liittyvistä reformeista näinä vuosina. Tarkoitus on, että siinä syntyy synergiahyötyjä, kun viraston toimintaa ja ministeriön toimintaa tukipalveluiden osalta yhdistetään. Ja toki siinä myös, kun tehdään uudistuksia, pystytään entistä varmemmin viemään läpi sitä, että meillä ei esimerkiksi ole erityyppisiä ohjeistuksia sen kanssa, mikä on ollut lain tarkoitus ja mitä virastosta tehdään, vanhan lain aikaan näin ollen. Ja tässä kun esimerkiksi katsoo rakennuttajien toiveita, niin siinä on myös ollut vuosien varrella paljon sitä, miten voisi toimia sujuvammin, ja tähän tällä uudella keskuksella myös osaltaan pyritään.

Sinänsä, kun täällä on puhuttu kiireestä ja vähän liittyen nyt talven suhdannetilanteeseenkin, osaan tästä palautteesta, joka lausuntokierroksella on tullut, on vastattu sillä, että nyt uusi keskus aloittaisi kuitenkin vasta 1. maaliskuuta, jolloin ehditään tietojärjestelmiä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

rekrytointeja ja henkilöstösiirtoja tehdä hieman rauhallisemmin. Näitä pelkoja, joita lausuntokierroksella on tullut, on siis lievennetty tällä hallituksen esitykseen sisällytetyllä muutoksella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.41.

Asian käsittely ei jatkunut tässä täysistunnossa.